

Néprajzi vidékeink és csoportjaink kutatása

I.

1. A szálak — a néprajzi kutatás és a tágabb néptudomány több más területéhez hasonlóan — ez alkalommal is Györffy Istvánhoz vezetnek. A századelőtől a második világháborúig terjedő korszak néprajzi kutatásának legeredetibb, legsokoldalúbb és legnagyobb hatású egyénisége, az egyre inkább legidősebb nemzedékké váló egykori kutatói középnemzedék közvetlen tanítómestere keltette fel újból a korábbi úttörők — különösen Orbán Balázs és Jankó János, továbbá Malonyay Dezső, Garay Ákos Gőnczi Ferenc és mások¹ példájától serkentve, eredményeire támaszkodva — a szakmai és szélesebb körű érdeklődést népi kultúránk táji tagolódása, a sajátos népi kultúrájú vidékek jellegzetességeinek, kialakulásának kérdései iránt. Györffy 1925-ben írt összefoglaló áttekintése: *Milyen elemekből áll a magyar nép?* Az Est Hármas-könyve c. kiadvány (Bp. 1926.) 161—168. lapján jelent meg, de ő volt, már ezt megelőzően, a jászok, kunok, palócok, hajdúk, matyók és más néprajzi csoportok népi kultúrájának, múltjának legkitartóbb ismertetője, búvára is.² Valahoi — talán csak szóban — felvetette azt a gondolatot is, hogy ki kellene dolgozni a magyarság népi kultúrájának egy olyan összefoglaló áttekintését, amelynek rendezési elve népi kultúránk táji elkülönülése lenne. Közvetlen tanítványai (Gunda Béla, Lükő Gábor és Tóth István is közéjük tartozott — e sorok írójával együtt) minden bizonnyal ismerték ezt az elgondolást.³

Györffy mellett a Magyarság Néprajza nagy összefoglalását (Bp. I—IV. k. 1933—1937) más munkatársakkal együtt elvégző „triumvirátus” másik neves tagjának, Viski Károlynak is összegező, mozgósító és iránymutató szerep jutott a témakör további kutatásában. Az ő *Etnikai csoportok és vidékek* c. tanulmánya,⁴ melyben a Magyarság Néprajza I. kötetében közreadott vázlatosabb áttekintés után, teljességre törekedve számba vette a korábbi kutatás eredményeit, s megpróbálta tisztázni a témára vonatkozó alapvető fogalmakat. Györffy vázolt úttörése mellett kiindulópontul szolgált a további szélesebb körű és behatóbb kutatáshoz — s nemcsak néprajzi vonatkozásban, hanem hatva a néptudományok rokon témájú vizsgálódásaira is.

Viski, valamint a nagy néprajzi triász harmadik tagja, Bátky Zsigmond igényes népszerűsítő tanulmányaikban is foglalkoztak néprajzi csoportjaink és vidékeink ismertetésével,⁵ részletesebben is kifejtve az említett összefoglaló jellegű munkákban olvasható summasabb jellemzéseket. Illetőleg — Bátky esetében — úttörőként adva vázlatos jellemzést népi kultúránk táji elkülönéséről. Példájukat az akkori középnemzedék két kiváló képviselője, Gunda Béla és Ortutay Gyula is követte, új szempontokat és anyagot tartalmazó áttekintést adva a témakörnek.⁶

¹ A következőkben a tárgyalt munkák közül általában csak azok közelebbi bibliográfiai adatait közöljük amelyek a 22. jegyzetben megjelölt Kősa—Filep-réle munka szakirodalom-jegyzékében nincsenek felvéve.

² Györffy István: Magyar nép, magyar föld. Bp. 1942.

³ Györffy: I. m. 11.

⁴ Viski Károly: Etnikai csoportok és vidékek. A Magyar Nyelvtudomány Kézönyve I. k. 8. füz. Bp. 1928.

⁵ Bátky Zsigmond: Magyarország néprajza. Ex: György Andor szerk.: Föld és népei V. Bp. 1906 173—237. old.

Viski Károly: Az ország népe. Ex: Pesti Hírlap: Az ezeréves Magyarország, Bp. 1940. 115—183. old.

⁶ Gunda Béla: A magyar településtörténelmi tájak elhatárolásának kérdései. Földrajzi Közlemények 1935. 28—31. old. — U. ő: A magyarság néprajzi csoportjai. In: Magyar Nép. Szerk.: Bartucz Lajos. Bp. 1943. 93—113. old. — Ortutay Gyula: Kis magyar néprajz. Népünk földrajzi és etnikai elhelyezkedése. Bp. 1940. 165—185. old.

A felszabadulás előtt egyik néprajzi csoportunknál „mélyfúrás” jellegű vizsgálat is történt, *Lükő Gábornak* beható és huzamosabb helyszíni kutatásra támaszkodó, a moldvai sziget-magyarországi népi kultúrájával és eredetével foglalkozó kiváló monografikus tanulmányával.⁷ Ez a munka módszerében és tartalmában egyaránt előre mutató és időtálló eredményeket hozott, s — akárcsak Viski tanulmánya — termékenyítően hatott a nyelvészeti és történeti kutatásra is.

A felszabadulás előtti korszakból még néhány, szűkebb tárgykörre korlátozódó, de széles körben ható tematikus vizsgálatról kell megemlékeznünk. Elsőként *Bartók Bélának* a magyar népdalkincs dialektushatárainak és a szomszéd népek népzenejével való kölcsönhatásának vizsgálatával foglalkozó alapvető tanulmányairól,⁸ amelyek példájukkal, módszerükkel és eredményeikkel nagy mértékben hozzájárultak — amint még látni fogjuk — más folklór-területek hasonló célú vizsgálatához, a tárgykör egyetemes feldolgozásának továbbfejlesztéséhez is. Az anyagi kultúra területén is készültek e korszakban olyan tematikus feldolgozások, amelyek sok fogódzót szolgáltatottak a táji szempontra egyetemesebb vizsgálódás számára is. Így *Tálas Istvánnak* a Kiskunság népi állattartásával foglalkozó, a történeti forrásokot is kiaknázó alapos monográfiája,⁹ valamint *Kardos Lászlónak* az *Órség* népi táplálkozását gazdasági-társadalmi háttérével együtt tárgyaló monografikus munkája¹⁰.

A tárgyat időszakból ki kell még emelnünk a geográfus *Kádár Lászlónak* *A Magyar nép tájszemlélete és Magyarország tájnévei* c. tanulmányát¹¹. Ez a munka szól először kellő hangsúllyal a népi tájszemlélet tárgyunk szempontjából oly fontos kérdéséről, s itt tekinthetjük át először, térképre is vetítve a magyar nyelvterületnek a Viski által összegyűjtöttnél bővebb, viszonylag teljes tájnévanyagát. A kirepítő műhely: a Táj- és Népkutató Intézet (egyik alapítója Györffy István volt) szellemének megfelelő új támpontokat szolgáltat e tanulmány néprajzi vidékeinek komplex vizsgálatához.

2. A felszabadulás után a tervezett Új Magyarország Néprajza többször újrakezdett vitái majd egy negyedszázadra elterelték a figyelmet a kérdéskör behatóbb kutatásáról. Időközben azonban több olyan alapos tematikai monográfia jelent meg, amely szűkebb tárgyanak országos vizsgálata közben egyúttal az egyes néprajzi vidékek sajátos kultúrájának megismeréséhez is közelebb vitt¹².

Tálas István nemcsak már érintett tematikus monográfiájában tartotta szem előtt a néprajzi csoportok vizsgálatának szükségleteit, hanem egy, tárgyunk szempontjából a legtöbb tanulságot ígérő nagytáj, az Alföld vonatkozásában számbavette, kijelölte azokat a feladatokat, amelyek elvégzésével sikerülhet meghatározni e terület népi kultúrájának meghatározó, elhatároló jelentőségű jezeit, s egyúttal elkülönböztetni az e tájhoz tartozó, sajátos arculatú kisebb szigeteket is¹³. Tálas volt az, aki mint Györffy tanításainak hű őrzője és továbbfejlesztője ismétlődő egyetemi előadásaival ébrentartotta a Györffy-féle feladatkielölés megvalósításának gondolatát, történeti megalapozású korszerű szemléletet is adva e feladat végrehajtásához.¹⁴

Időközben a társtudományok körében is megindultak olyan vizsgálódások, amelyek részint támaszkodtak a néprajz eredményeire, részint inspirálták, segítettek az etnográfusok párhuzamos törekvéseit. Elsősorban a történeti nyelvjárás-kutatás, a

⁷ Lükő Gábor: A moldvai csángók I. A csángók kapcsolatai a moldvai magyarsággal. Bp. 1936.

⁸ Bartók Béla: A magyar népdal. Bp. 1924. — U. 6: Népzeneink és a szomszéd népek népzeneje. Bp. 1934.

⁹ Tálas István: A Kiskunság népi állattartása. Bp. 1936. — U. 6: Kiskunsági pásztorkodás. Bp. 1936.

¹⁰ Kardos László: Az Órség népi táplálkozása. Bp. 1943. — Hozzátétele felhívja a figyelmet Nemes-Nepi Zakai György „Órségnek írására” c. 1818-ban keletkezett, kevésbé ismert, becses kéziratára.

¹¹ Kádár László: A magyar nép tájszemlélete és Magyarország tájnévei. Bp. 1941.

¹² Balassa Iván: A magyar kukorica. Bp. 1960. — Vincze István: A magyar szőlő- és borkultúra néprajzi rendszerezésének kérdései. Bp. 1960. — Balint Sándor: A szegedi paprika. Bp. 1962. — Hoffmann Tamás: A gabonatermék nyomatása a magyar paraszti gazdálkodásban. Bp. 1963. — Takács Lajos: A dohánytermesztés Magyarországon. Bp. 1964. — Szolnoky Lajos: Atakuló munkaeszközök (A magyar népi kenderrost-megmunkálás). Bp. 1972. — Balassa Iván: Az eke és a szántás története Magyarországon. Bp. 1973. — Kósa László: A burgonya Magyarországon. Bp. 1975.

¹³ Tálas István: Az Alföld néprajzi kutatásának kérdései és problémái. In: Az Alföldi Tudományos Intézet Évkönyve 1944—45. Szerk.: Bartucz Lajos. Szeged, 1946.

¹⁴ Az említett előadásokról sajnos nincs hozzáférhető jegyzet.

Csüry Bálint Szamosháti szótárát követő regionális szótárak,¹⁵ s főként a két társ tudományban megindult regionális és országos atlaszmunkálatok figyelmeztettek a határok mentén elkülönülő és a táji határokon átnyúló nyelvi és néprajzi jelenségekre.¹⁶

Ugyanezt mondhatjuk el a régészeti és a történeti kutatás tárgyunkat érintő vizsgálódásairól, amelyek szintén támaszkodtak a nyelv tudomány és a néprajz eredményeire. Gondolunk itt — egyebek mellett — a középkori faluásatásokra, a kún települések régészeti vizsgálatának megindulására, valamint a népesedéstörténet és a történeti földrajz eredményeire.¹⁷

Mindezzel részben párhuzamosan, részben ezektől, valamint a felszabadulás után erőteljesen jelentkező társadalmi szükséglettől (öntevékeny művészeti mozgalom, honismereti mozgalom stb.) indítva és serkentve felgyorsult, intenzívebbé vált a szakmai reagálás. Egyrészt sorra jelentek meg a néprajzi vidékeket az érdeklődő közönséggel igényesen megismertető kiadványsorozatok kötetei,¹⁸ másrészt új elmélyedőbb szakmai vizsgálatok indultak meg, vagy már be is fejeződtek. Ezek közül elsőként az Ormányságra¹⁹, majd a Palócföldre²⁰ vonatkozó új eredmények kaptak nyilvánosságot. Az érdeklődött megyék összefogásával 1967-ben megindult, szervezett palóc-kutatás különösen azért volt jelentős, mivel már az első lépéseknél bevonta a vizsgálódásba az érdekelt társtudományok (nyelvész, történész, antropológus) képviselőit. Igen hasznos volt továbbá, hogy kutatási vezérfonalak egész sorozatát dolgoztatták ki, amelyek módszertani tanácsokat is hoztak, s emellett más néprajzi vidékek kutatásánál is fel lehetett használni őket.

Végül is a felgyülemlett és részben már publikált új kutatási eredmények²¹, a változó társadalmi igény, valamint szaktudományunk új, nagy változása, a készülő Magyar Néprajzi Lexikon előmunkálatai időszerűvé tették az egész problémakör új áttekintését. Ezt végezte el Kósa László és Filep Antal (mindketten Tálasi István tanítványai) *A magyar nép táji-történeti tagolódása* c. alapos és hézagpótló munkájukban²². E kötet kedvező fogadtatása amellett, hogy jelezte a megélénkült szakmai és társadalmi érdeklődést, egyúttal — mintegy a változó fejlődés utolsó láncszemeként — fel is gyorsította a fejlődést. Úgy látszott, eljött az ideje a témánkra vonatkozó elméleti kérdések tüzetesebb megvizsgálásának, a konkrét feladatok körvonalazásának. Ez aztán egy szakmai tanácskozáson meg is történt.

II.

I. *A néprajzi csoportok kutatási módszerei* c. szakmai tanácskozás a Magyar Néprajzi Társaság rendezésében, 1977. november 15—16-án zajlott le Sárospatakon, mintegy 30, a témával foglalkozó meghívott szakember részvételével.

A tanácskozás elsősorban a téma kutatásánál alkalmazott fogalmak jelentéstartalmának tisztázására, megrostálására, egyértelmű használatuk megalapozására töre-

¹⁵ Bárzsi Géza: Régi magyar nyelvjárások, Különnyomat a Magyar Népkutatás Kézikönyvből. Bp. 1947.

Csüry Bálint: Szamosháti szótár I—II. Bp. 1935. — Kiss Géza: Ormánysági szótár. Szerk.: Keresztes Kálmán. Bp. 1952. — Bálint Sándor: Szegedi szótár. Bp. 1959. — Penaviu Olga: Szlavóniai (korógyi) szótár. Újvidék, 1967.

¹⁶ A magyar nyelvjárások atlasza. Szerk.: Deme László és Imre Samu, I—IV. Bp. 1969—1977. — Végő József: Őrsegi és hetési nyelvatlász. Bp. 1959.

¹⁷ Méri István: A magyar nép régészeti emlékeinek kutatása. Különnyomat a Magyar Népkutatás Kézikönyvből. Bp. 1947.

Palóczy Horváth András: A magyarországi kunok régészeti kutatásának helyzete. Folia Archaeologica 1973. — Ill. Bálint: Gómról megye. Bp. 1944—1969. — ld. még Jakó Zsigmond, Maksay Ferenc és Májusz Elemér települési és népesedéstörténeti munkáit a Kósa—Filep-féle szakirodalom-jegyzékben.

¹⁸ A Magyar Néprajz c. sorozat kezdő kötete: Vajkay Aurél: A Bakony néprajza. Bp. 1959. A további kötetek felsorolását ld. a legutóbbi tízedikként megjelent munka borítóján: Tálasi I.: A Kiskunság. Bp. 1977.

¹⁹ Kiss Géza: Ormányság. Bp. 1937. — Kodolányi János: Problémák az ormánysági etnikai csoport körülhatárolásában. Néprajzi Értesítő 1958. 5—18. old. — Zentai János: Adatok Ormányság néprajzi határainak megállapításához. A pécsi Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 1960. 77—128. old. — U. ö.: Az Ormányság nyugati halára és belső tagolódása. U. o. 1971. 199—206. old.

²⁰ Hukó Ferenc: Módszerek és feladatok. (Palóc tanácskozás Egerben, 1967. november 10—11.) Eger, 1968. A kérdőívsorozat a Dobó István Vármúzeum kiadásában jelent meg Egerben.

²¹ Blényesy Márta: Kultúra és tánc a bukovinai székelyeknél. Bp. 1958. — Andrásházy Bertalan: A sárközok gazdaságának a XVIII. és XIX. században. Pécs, 1965. (ld. még a tárgyunkat érintő egyéb munkáit: Kósa—Filep: id. m. irodalomjegyzék.) — Bárhó János: A pota néprajzi csoport. Ethnographia 1973. 564—570. old. — Paládi-Kovács Ágnes: A barkó etnikai csoport. Műveltség és hagyomány. X. Bp. 1968. 175—218. old.

²² Kósa László—Filep Antal: A magyar nép táji-történeti tagolódása. Bp. 1973. A Magyar Néprajzi Lexikon I. kötete időközben (1977) megjelent.

kedett. Ezt főleg *Gunda Béla*, *Sárkány Mihály* és *Andrásfalvy Bertalan* előadásai szolgálták. Az egyes néprajzi vidékek és csoportok elhatárolásának, népi kultúrájuk összekötő és elkülönülő jegyei meghatározásának elvi módszertani kérdései megvitatására főként *Barabás Jenő*, *Paládi-Kovács Attila* és *Hofer Tamás* előadásai szolgáltattak alapot. A többi előadás egy-egy konkrét táji csoport vagy terület vizsgálati eredményeinek ismertetésével adott lehetőséget általánosítható módszertani tanulságok levonására.

Mornay Judit a Kodály Zoltán népdalgyűjtéséből ismert, Nyitra menti Zoborvidék (Zoboralja) hagyománytartó szigetmagyarsága tüzetes vizsgálatának eredményeiről számolt be. *Bakó Ferenc* a palóckutatás elvi és módszertani problémáit, terveit ismertette. *Bárh János* a Kalocsa környéki „szállás”-okon, tanyaközségekben lakó népművészetéről országosan híres „pota” néprajzi csoportot jellemezte. *Bodó Sándor* a Hegyalja történelmi borvidékének több mezőváros körül kialakult nagyobb táji egységét mutatta be. *Gráfik Imre* egy más jellegű, földrajzi tényezők folytán elkülönülő táji egység, a Szentendrei-sziget falvainak kutatásánál adódó problémákkal foglalkozott. *Bánszky Mária*, az újvidéki Vajdasági Múzeum munkatársa a soknemzetiségű Vajdaság (a Bácska, a Temesköz) kialakulását tekintette át. Két tanulságos felszólalás (a *Bálint Sándoré* és a *Balogh Istváné*) a tájközpont szerepű egykori nagymezővárosok: Szeged és Debrecen sajátos kultúrájáról, annak történeti kialakulásáról, a lakóit jellemző öntudatról és magatartásról és magatartásbeli jellemzőit, s ezek kialakulásának okait. Foglalkozott továbbá a meghatározó és elhatároló értékű kulturális jelenségek kiválasztásának, megrostálásának problémáival. Külön szint képviselt *Martin György* Tüncdialektusok és néprajzi csoportok c. előadása, amelyben a bartóki példát követő vizsgálatok figyelemreméltó eredményeit ismertette az előadó. A divatnak kevésbé kitett nagymúltú hagyományos táncok vizsgálata alapján elhatárolt három, illetve négy nagy kiterjedésű zóna (Duna-vidéki vagy dunántúli, Tiszavidéki vagy alföldi és erdélyi, amelyhez negyedikként csatlakozik a részben dunai, részben tiszai jellegű mutatkozó északi vagy palóc) megrajzolása jó tanulságokat kínál a néprajzi vidékek vizsgálatához, s elsődrendű eszköz az egyes vidékek népi kultúrája egyenlőtlenül fejlődésének leéréséhez.

2. A tanácskozás gondolatébresztő, szemléletbővítő volt. Eredményei, tanulságai minden bizonnyal ösztönzően hatnak majd a téma iránti érdeklődés fokozására, a kutatások megelégnélésére, sikeres folytatására. A résztvevők ennek megfelelően úgy határoztak, hogy a legfőbb tanulságokat összefoglalják és szélesebb körű vitára bocsátják. Ami ebből máris nyilvánosságra kívánkozik, az — néhány javaslatral megtoldva — szerintünk a következő:

a) A jövőben ne beszéljünk *etnikai* csoportokról, mivel ez az elnevezés tulajdonképpen csak a néprajzi csoportok kifejezés szinonimája, s így félreértésekre adhat alkalmat. A járszág, székelység és kunság névadó csoportjainak eredete és további történeti alakulása körül még igen sok a tisztázni való, hasonlóképpen a máshonnan odakerült magyarsággal való keveredésük, a róluk elnevezett néprajzi vidék meghatározó, egységes népi kultúrát kialakító tényezőinek elemzése körül is. Általában csak a *néprajzi csoport* vagy *vidék* elnevezést szabad használnunk, s csak miután beható vizsgálattal megállapítottuk, hogy milyen földrajzi, történeti és társadalmi-gazdasági tényezők hatására alakult ki a vidékre vagy csoportra jellemző népi kultúra, erkölcsi magatartás és „mi-tudat” (ez utóbbi a néprajzi csoport meglétének egyik legfőbb kritériuma), nevezhetjük a körülhatárolt területet vagy csoportot *táji* vagy *etnikus meghatározottságú, gyökerű néprajzi vidéknek*, illetőleg *csoportnak*. Az utóbbi esetben etno-kulturális meghatározottságú vidékről, csoportról beszélhetünk, mivel ezek sajátos népi kultúrájának kialakulására egyaránt hatással lehetett a közös származás tudata, illetőleg a történetileg meghatározott kulturális elemek megszilárdulása.

A várhatóan továbbra is lendületben maradó kutatások eredményeinek publikálása során (a mostani tanácskozás vitáinak folyamányaként is) nyilván kialakulhat-

nak és egységesen használatba kerülnek a már érintett és ide tartozó egyéb szak kifejezések (*terminus technikusok*) is.²³

b) Kívánatos és hasznos, hogy az egységesnek szánt fogalmak, a tanulságok és módszerek tervezett megvitatásában a lártudományok érdekelt képviselői is részt vegyenek, s hogy az önkéntes gyűjtőgárda is tájékoztatást kapjon az új kutatási eredményekről, módszerekről és feladatokról. Ez utóbbit nagyon is indokolja, hogy mind a népi tájolnevezések számbavételében, mind a kisebb-nagyobb néprajzi vidékek sajtós kultúrája meghatározó elemeinek megismeréséhez szükséges adatlékok összegyűjtésében nagy haszonnal járhat az önkéntes gyűjtők közreműködése.

c) Természetesen még további előmunkálatokra, elméleti tisztázásra, majd ennek alapján kidolgozott módszertani iránymutatásra, gyűjtési vezérfonalak összeállítására is szükség lesz.

Alapvető jelentőségű pl. annak tisztázása, hogy az egységes népi kultúrájának látszó táji egységek vizsgálatánál az anyagi, szellemi és társadalmi kultúra milyen jelenségeit (pl. szokásokat, munkamódokat, használati tárgyakat) lehet valóban meghatározó, elkülönítő jelentőségűnek ítélni, s mi az ami — ha közös is — ebből a szempontból nem jelentős.

d) Fontos lenne mielőbb kidolgozni az egyes néprajzi csoportokra jellemző egybetartozási és elkülönülési tudat, közös magatartás és magatartás-tudat megközelítésének, megismerésének módszerét. Az ezeket kialakító gazdasági-társadalmi adottságok, történeti tényezők elemzésének útját-módját. A vizsgálandó vidék és a tőle különböző szomszédos települések lakóinak felteendő kérdések (pl. hogy miben különböznek környezetüktől, mit tartanak csak magukra nézve jellemzőnek stb.) összeállítását.

e) Ezek után kerülhetne sor annak a tanácskozáson felvetődött gondolatnak a megvalósítására, amely szerint egy-egy nagyobb, egységes népi kultúrájának látszó néprajzi vidéken, a Magyar Néprajzi Atlasznak az illető területre eső kutatópontjain gyűjtött válaszokból kiindulva kellene olyan jól megrostált kérdéscsoportot összeállítani, amely alkalmas lenne a vidékre leginkább jellemző kulturális jelenségek számbavételére.

f) Az Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat keretében, választott kutatópontokon, szakszerű útmutató füzetek alapján évek óta folyik a hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyagának és szókincsének országos számbavétele.²⁴ A szaporodó termés egyre több adatleket szolgáltat olyan szóföldrajzi és jelenségelterjedési vizsgálatokhoz, amelyek eredményei népi kultúránk táji tagolódásának jobb megismeréséhez is hozzájárulhatnak.

g) A népi tájnevek összegyűjtésére érdemes lenne külön országos akciót is szervezni, a honismereti mozgalom segítségére támaszkodva. Egy ilyen akció — amelynek már vannak tanulságokat kínáló előzményei²⁵ — bizonyára a néprajzi vidékek határainak meghúzásához is szolgáltatna adatokat.

Ugy véljük, a honismereti mozgalom tudománysegítő munkásainak érdemes megismerkedniük a hivatásos szakembereket foglalkoztató időszerű kutatási feladatokkal és módszertani problémákkal. Sárospatakon olyan kérdésekről tanácskoztak, amelyek számot tarthatnak az ország néprajzi-nyelvjárási, sőt helytörténeti gyűjtőinek-kutatóinak érdeklődésére, hiszen a néprajzi vidékek egyike vagy másika szinte mind egyiküknek szűkebb hazája. De emellett a tanácskozás eredményei, tanulságai — különösen, ha részleteikben is a szélesebb nyilvánosság elé kerülnek — támogatják a honismereti munkások szemhatárát, s olyan korszerű kutatási módszerekkel ismertetik meg őket, amelyeknek a gyűjtő-kutató munkában is hasznát vehetik, s nem utolsósorban olyan feladatok elvégzésébe kínálnak bekapcsolódási lehetőségeket, amelyek kulturális vagyონunkat gyarapítják, közművelődésünknek hasznára vannak.

Morvay Péter

²³ Ennek kapcsán mindjárt javasoljuk, hogy a vitatható szubkultúra kifejezés helyett használjuk az alcsoport elnevezést. Ennek területre vonatkozó megfelelőjét azonban még meg kell keresni, mivel az alvidék, alj elnevezés kevésbé választékos és egyértelmű. Ha más jellegű környezetben, elszigetelten elhelyezkedő csoportról, vidékről, helységről van szó, a kifejező sziget-csoport, sziget-vidék, sziget-falu elnevezést használhatjuk. Ezekkel nyelvi vonatkozásban már régóta él a szakirodalom az idegen környezetben élő népzetiség (pl. felsőorségi vagy szlovéniai magyar nyelvűsziget, szigetcsoport) esetében.

²⁴ Morvay Péter: Egy fontos atlaszmunka folytatásáért, Honismeret 1977. 2–3. sz. 70–73. old.

²⁵ A Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattára 1967-ben küldte ki az e sorok írója által összeállított, Szatmári tájak c. kérdőívet.